

ситуація являється синтетическим індикатором качества життя населення.

Ключевые слова: качество жизни, здоровье, медико-демографическая ситуация.

Summary:

Molikevich R.S. PLACE AND ROLE OF HEALTH INDICATORS IN RESEARCH OF QUALITY OF LIFE.

The article considers the content of the category of "quality of life" from the perspective of different sciences: philosophy, economics, sociology, social ecology, medicine, social geography. Was highlighted the role of health in the interpretation of the category. Was noted the fundamental features of studying the quality of life in social geography. The author proposes a model of the projection formation of quality of life in geospace, which reflects the basic needs (by the levels of Maslow) and categories of health (physical, mental, social and spiritual). The author focuses on the features of the objective, subjective, and integrated approaches to the assessment of quality of life. Analyzed the main methods and approaches to the assessment of the quality of life with health and demographic indicators, including the methodology of the UN, Economic Commission for Europe, the EU, OECD, scientific journal "International Living"; European subjective methods of medical profile: Nottingham Health Profile (NHP), Sickness Impact Profile (SIP 68), EUROQOL, PQVS, SF-36 and others. We also consider the approach of Russian scientists to the evaluation of the quality of life using the category of "quality of the population." Among the approaches, which are used in Ukraine, was analyzed "The national matrix of indicators of quality of life in Ukraine", which was formed by the Institute of Demography and Social Studies named after M.V. Ptukha NAS of Ukraine; model of assessing the quality of life of the population at the level of regions of Ukraine, which was established by I.V. Gukalova (Institute of Geography, National Academy of Sciences of Ukraine). Based on analysis of the frequency of using of demographic and health indicators in the assessment of quality of life was proved that the medical and demographic situation is a synthetic indicator of the quality of life of the population.

Keywords: quality of life, health, medical-demographic situation.

Рецензент: проф.Свинко Й.М.

Надійшла 02.04.2015р.

УДК 574:911.2

Олена БАКАЛО

ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН БАСЕЙНУ РІЧКИ ДЖУРИН

Розглянуто басейн річки Джури́н; проаналізовано праці і публікації, пов'язані з проблематиками геоecологічного стану малих річок, теорій та методологій оцінки водокористування; також опрацьовано матеріали експедиційних досліджень ecологічного стану річкової долини Джурина, оцінено зарегульованість стоку, наявність водоохоронних зон, структуру земельних угідь в межах басейну, виявлено чинники, що формують геоecологічну ситуацію, виявлено масштаби антропогенного впливу особливостей землекористування і побутової діяльності населення на параметри геоecологічного стану.

Ключові слова: малі річки, річка Джури́н, річкова долина, річковий басейн, геоecологічний стан, землекористування, структура угідь, водоохоронні зони, гідрологічні заповідні об'єкти.

Актуальність проведених досліджень.

Сьогодні не залишилось річок, водний потоків, русло і береги яких не мали б, як мінімум, слідів господарської діяльності людини. В них зосереджені запаси біотичних і водних ресурсів, які мають в першу чергу середовище-утворювальне та стратегічно господарське значення. Річки, річкові системи є найважливішим структуроутворюючим елементом навколишнього середовища. На території України протікає понад 63000 річок і струмків, більшість із них, близько 60000, це невеликі річки, довжина яких не перевищує 10 км. Тому проблема охорони і раціонального використання таких рік віднесена до числа важливих проблем людства.

Виділяють декілька змін водних об'єктів (вони можуть бути як природного, так і антропогенного походження). У першому випадку вони, зазвичай, носять циклічний характер, зумовлений періодичними коливаннями клімату. Виявлені у той чи інший період відхилення від

звичного режиму річки більш чи менш швидко пропадають, нерідко змінюючись протилежними відхиленнями [1].

У другому випадку виявлені порушення досить стійкі. Природні та антропогенні фактори часто діють одночасно і виявити основні причини відмічених змін буває нелегко. Якщо відповідний аналіз не проводиться, то походження тих чи інших змін у річці може бути розтлумачено невірно. Тільки ретельне вивчення усіх причин і наслідків дозволяє поставити правильний діагноз і застосувати відповідні заходи. А це, у свою чергу, можливо лише за наявності хоча б мінімуму необхідних даних. Звідси витікає важливість вивчення малих річок, їх водного, біотичного і хімічного режимів, природних і господарських впливів на них та їхні басейни. [1].

В останні 50-80 років малі річки зазнали суттєвого антропогенного впливу, внаслідок інтенсифікації сільськогосподарського і промислового виробництва, площі ріллі досягли

критичних показників, концентрація тваринницьких підприємств, урбанізація, будівництво водосховищ перевищили допустиму норму, активно почали проводитись агротехнічні, гідротехнічні і хімічні меліорації земель. Сукупність цих факторів не тільки суттєво вплинула на режим малих річок, їх водний і хімічний баланс, але і призвела до порушення природної рівноваги. Вплив факторів антропогенної діяльності проявляється неоднозначно і різною інтенсивністю. Вилучення стоку для господарсько-побутових, сільськогосподарських і промислових цілей, його регулювання, перерозподіл, скидання стічних і зворотних вод спричиняють прямий вплив на режим, якість та об'єм стоку. Розорювання території, агротехнічні, гідротехнічні та інші меліорації, вирубка лісу, застосування важкої сільгосптехніки тощо діють опосередковано, бо призводять до зміни фізичних властивостей ґрунту, теплового і водного балансу, порушення зв'язків поверхневих і підземних вод. В результаті змінюються умови формування стоку в басейні річки, а отже, і його режим, величина [7].

Мета та завдання проведеного дослідження. Метою даної публікації є аналіз геоecологічного стану малої річки на прикладі річки Джурина, з'ясування причин та наведення заходів для покращення ситуації в басейні річки.

Аналіз публікацій та досліджень проблеми. Сучасні дослідники такі, як Л.П. Фільчагов, В.В. Поліщук (1989), М.Н. Паламарчук, О.З. Ревера (1991), О.І. Мережко, Р.В. Хімко (1998) присвятили свої праці проблемам екологічного стану малих річок; теорії та методології оцінки водокористування – праці С.І. Дорогунцова, М.А. Хвесика, І.Л. Головинського (2002); впливу техногенезу на річкові басейни – Я.О. Мольчака, З.В. Герасимчук, І.О. Мисковець (2004), охороні природи у верхів'ях рік – С.М. Стойка (2004), оцінці екологічного стану деяких річок Верхнього Дністра (2005), оцінці екологічного стану водойм методами біоіндикації (2010) тощо. Також ми спираємось на дані матеріалів експедиційних досліджень екостану річкових долин Гнізни і Джурина. (Праці П.Л. Царика, Л.П.Царика, І.Вітенко були опубліковані матеріали у Наукових записках ТНПУ. – 2006, 2007 рр.).

Виклад основного матеріалу. Якщо подивитись на карту України, в очі кидається розгалужена мережа рік, від великих артерій, таких, як Дніпро, Дунай, Дністер, Південний Буг і до численних маленьких їх ланок. Басейн Дністра, що складає 8,7% від площі України, охоплює малі річки східних схилів Українсь-

ких Карпат і річки південно-західної частини Подільської височини. У басейні налічується 14886 малих річок сумарною довжиною 32,3 тис. км. Середня густота річкової мережі – 0,65 км/км². Річкова мережа басейну навдивовижу проста. Основна його артерія – Дністер – яскраво вирізняється серед своїх численних приток, що переважно мають незначну довжину: найбільші з них сягають 200–250 км, а приблизно 550 річок мають довжину близько 10 км. Ріки стрімкі, багатоводні. Модуль стоку, хоч і дещо нижчий, ніж у річок Дунайського басейну, проте сягає значних величин: 10-15 л/с з 1 км² – у приток високогір'я, на середньо-гірських ділянках – у середньому 5 л/с з 1 км².

Рис.1. Злиття Лужника з іншими потоками біля села Джурина Слобідка [8]

Критеріїв класифікації річок є досить багато, але при будь-якому поділі малі річки займають однозначно лідируючі позиції в кількісних характеристиках, не виключенням є і гідромережа Тернопільської області, де малі річки займають домінуюче положення. Якщо в межах регіону дослідження протікає одна велика річка Дністер, то малих і найменших річок нараховується понад 2000. Малі річки формують ресурси, гідрохімічний режим та якість води середніх і великих рік, створюють природні ландшафти великих територій. Існує і зворотній зв'язок – функціонування басейнів малих річок визначається станом регіональних ландшафтних комплексів. Гідрологія, гідрохімія, якість води малих річок тісно пов'язані з місцевими геологоморфологічними і геоморфологічними, ґрунтово-рослинними умовами та антропогенними процесами, що переважають на конкретному водозборі.

Вплив природних факторів формування малих річок – обставина, діюча постійно. Джурина бере початок на Подільській височині у місті злиття Лужника з іншими потоками біля села Джурина Слобідка. (Рис.1) Тече з пів-

ночі на південь територією Чортківського і Заліщицького районів Тернопільської області. Довжина річки складає 51 км, площа басейну 301 км². Абсолютна висота витoku становить 358 м, гирла – 153 м. Падіння річки складає 205 м, середній похил – 4,02 м/км. За шкалою класифікації річок Джури́н відноситься до малих рік довжиною від 26 до 100 км. За особливостями середнього похилу Джури́н наближається до гірських річок, що обумовлює значні гідроенергетичні ресурси.

Впродовж своєї течії річка приймає 10 приток довжиною 2-8 км, найбільшу із приток ріка приймає у верхів'ї, яка впадає південніше с.Джури́нська Слобідка; в пониззі між селами Нагоряни і Устечко впадає річка Поросячка.

За морфологічними особливостями і в тому числі геоекологічною ситуацією річкову долину можна поділити на 3 відрізки: від витoku річки до с.Полівці; від с.Полівців і до с. Кошилівці; від с. Кошилівці до гирла р.Дністер (каньйоноподібна).

Геоекологічна ситуація долини ріки Джури́н обумовлена наступними чинниками, а саме: високим ступенем сільськогосподарської освоєності території (під орними землями зайнято близько 54%), під природною рослинністю в межах басейну даної річки знаходиться 38% площ. Зокрема болота займають 0,3 км², луки – 1,4км², ліси – 59,3км²; також варто відмітити низьку частку водно-болотних угідь (не більше 1%); – значну частку забудованих земель – 8% (рис.2) [2]. Вагомим чинником є приуроченість 11 сільських населених пунктів до річкової долини, Джури́нська Слобідка, Джури́н, Полівці, Палашівка, Базар, Буряківка, Кошилівці, Поділля, Садки, Нирків, Устечко; відсутністю чітко виділених водоохоронних зон на окремих ділянках долини.

Найбільша розораність долини річки спос-

терігається в межах та околицях населених пунктів, водночас частка залужених земель тут є низькою. За межами населених пунктів розораність річкової долини істотно зменшується і зростає її залуженість.

Перший відрізок за своєю структурою землекористування вирізняється нечіткістю річкової долини; відсутність глибокого врізу річища в прилеглі території сприяли повномасштабному осушенню верхів'я річки і лівобережної частини її басейну. Права притока р.Джури́н на витках поблизу селища Криволуки меліорована (колись там був ставок, на даний момент залишилась лише

Рис.3. Ставок в районі Джури́нської Слобідки [8]

пересохла котловина). Межіріччя р.Джури́н, р.Черкаська і р.Типи повністю меліороване і меліоративні канали виведені до річки в північній частині с.Полівці, і в районі с.Джури́н. В районі Джури́нської Слобідки, де р.Лужник впадає у витки Джури́на, теж проведена суцільна меліорація. На витках р.Лужник і на витках р.Джури́н меліоративні канали виведені в обидві річки, а також в ставок в районі Джури́нської Слобідки. Даний ставок є єдиним на р.Джури́н (Рис.3), всі інші збудовані на її притоках. Діючі ставки знаходяться в с.Полівці, с.Джури́нська Слобідка, Червона криниця, пересохлий чи то спущений ставок знаходиться в с.Базар. В 70-ті рр. минулого століття відбулися масштабні меліоративні роботи, в результаті яких було меліоровано 80% наявних водо-болотних угідь, що відчутно вплинуло на гідрологічний режим малих рік і їх приток. Водоболотні угіддя, які знаходились на межіріччях, акумулювали вологу, яка підживлювала притоки і головну річку протягом усього року.

До екологічних проблем верхнього відрізка річки Джури́н необхідно віднести значну забрудненість води мінеральними та органічними добривами, отрутохімікатами, що змиваються з прилеглих полів, а також побутове забруднення, яке пов'язане із життєдіяльністю населення (стихийні сміттєзвалища, смітники, стоки приватних господарств). Не варто забувати про різке скорочення органічних забруднювачів, яке зв'язане з ліквідацією великих тваринницьких комплексів с.с. Джури́нська

Слобідка, Джурин, Полівці тощо. Ставкове господарство, яке діє у с. Джуринська Слобідка істотно не впливає на загальну ecologicalну ситуацію верхів'я річки.

Рис.4. Сильно меліоровані землі в околицях с.Слобідка і с.Буряківка [8]

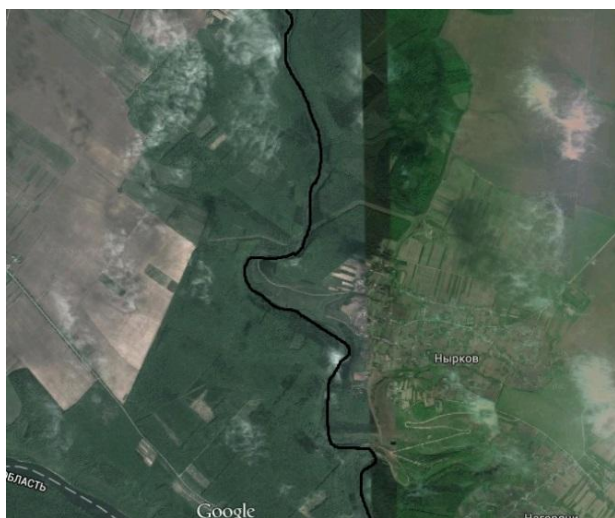

Рис.5. Річкова долина Джурина, залісненні терасові схили [8]

Між с.Кошилівці і с.Полівці знаходиться другий відрізок, в околицях с.Слобідка і с.Буряківка землі сильно меліоровані (колись це були заболочені території), меліоративні канали впадають в русло річки і в своїй воді несуть значну кількість побутового забруднення (Рис.4). На даній території житлова забудова і присадибні ділянки впритул наближені до річища і в основному приурочені до заплавної місцевості. Річкова долина в межах даного відрізка носить чітко виражену коритоподібну форму, річище врізається в прилеглі території, в зв'язку з чим зростає крутизна схилів та інтенсивність ерозійних процесів. За межами населених пунктів річкова долина слабо розорана і практично повністю залужена. Частина орних земель на схилах річкової долини вилучена із сільськогосподарського обробітку через низьку продуктивність і еродованість ґрун-

тів. В межах долини зустрічаються 4 діючих кар'єри з видобутку пісковику, а також 2 цегельні заводи у с.с. Базар і Слобідка, де функціонують глиняні кар'єри. Значна частина кар'єрів, які знаходилися на крутому лівому березі річки рекультивована і виведена з експлуатації.

Третій відрізок, який знаходиться між с.Кошилівці та гирлом річки характеризується покращеною геоеcologicalною ситуацією, яка обумовлена залісненістю терасованих схилів і залуженістю заплави каньйоноподібної частини річкової долини. (Рис.5) Проте, фактично середня і нижня течія р.Поросячки в районі с.Ниркова і с.Нагорян, а також в околицях с.Солоне – меліорована. Водні меліоративні канали мають безпосередній вихід на річку.

Права притока в районі с.Кошилівці на виотах меліорована, тобто колись на цьому місці знаходилась заболочена долина, яка на сучасному етапі ліквідована.

Населені пункти винесені за межі річкової долини, за винятком с. Устечко, що зменшило безпосередній антропогенний вплив у річковій долині. До особливостей структури землекористування цього відрізка річкової долини необхідно віднести її високу залісненість та залуженість, низьку розораність в межах с. Устечко.

З метою збереження ландшафту річкової долини між сс. Кошилівці і Нирків доцільно створити ландшафтний заказник місцевого значення, що сприятиме збереженню цінних лісових масивів, що виконують важливі водоохоронні і протиерозійні функції, а також провести заходи з охорони та відновлення рідкісної флори і фауни.

Заповідні об'єкти в межах річкової долини є малочисельними. (див таб.№1)

Таблиця 1

Заповідні об'єкти басейну р. Джурин

№ п/п	Категорії заповідних об'єктів	Кількість (шт.)
11	Національний парк	1
22	Пам'ятки природи загальнодержавного значення	1
23	Заказники місцевого значення	1
44	Пам'ятки природи місцевого значення	15

Південна (нижня) частина річкової долини від с. Нирків входить до складу регіонального ландшафтного парку "Дністровський каньйон". В с.Базар знаходиться гідрологічна пам'ятка природи "Червона криниця" – система джерел, що витікають з девонських піско-

виків. Разом з тим, в долині річки є ряд об'єктів перспективних для заповідання.

У верхів'ї Джурина на східній околиці с. Джуринська Слобідка споруджено став на площі 20 га, який використовується для риборозведення. За умови осушення водозбірних боліт у витocy річки і порушення гідрологічного балансу території, став виконує важливу водоакумулюючу і водорегулюючу функції. Необхідно взяти даний об'єкт під охорону у якості гідрологічного об'єкта місцевого значення.

На південній околиці с. Джурин неподалік автошляху Джурин – Полівці б'є потужне джерело, на витocy з якого утворилася обширна заводь і потічок води, що впадає у р. Джурин. Витік джерела окультурений. Це – перспективна гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення.

Третім перспективним для заповідання об'єктом також є джерело на східній околиці с. Базар, з якого витікає потужний потік води. Джерело разом із потоком є перспективним гідрологічним об'єктом.

Таблиця 2

Забруднення сільськогосподарських угідь ізотопами цезію і стронцію

П/п	Район	Цезій	Стронцій
1	Чортківський	89%	73%
2	Заліщицький	85%	61%

Проте, не слід забувати, що для південних районів Тернопільської області, в тому числі Чортківського і Заліщицького районів характерне забруднення ландшафтів ізотопами цезію і стронцію, в наслідок південно-західного переносу радіоактивних речовин після аварії на ЧАЕС (Таб.2.). Інтенсивність радіаційного забруднення ландшафтів коливається від 1 до 2,6 Кі/км² в межах басейну річки Джурин. Це такі населені пункти: Полівці (2,6 Кі/км²), Палашівка (1 Кі/км²), Криволюка (2 Кі/км²), Базар

(1 Кі/км²). Ці населені пункти розміщені в зонах третьої і четвертої категорії радіаційного забруднення [3].

Отже, в ході досліджень геоекологічного стану басейну річки Джурин, встановлено, що надмірною є розораність меліоративних угідь водозбірних територій, що в свою чергу, збільшило ступінь розораності річкового басейну; в межах витocy і в межах середньої течії майже відсутня лісова рослинність, у зв'язку з опушеністю річки з'явилася більша кількість поодиноких дерев, що впливають позитивно, адже підтримують температурний режим. Також існує високий рівень побутового забруднення долини в межах населених пунктів; у верхів'ях річкової долини визначальною для геоекологічної ситуації є розораність і меліорованість водозбірних територій, в основному на терасах, а заплави досить часто використовують як присадибні ділянки; геоекологічна ситуація середньої частини річкової долини визначається надмірним антропогенним впливом поселенських ландшафтів; непорядкованість водоохоронних зон, геоекологічна ситуація нижньої частини річкової долини урівноважується її суцільною залісненістю та залуженістю і в значній мірі обумовлена рекреаційними навантаженнями; спостерігається тенденція до її покращення за останні роки завдяки вилученню з орного клину земель схилкових місцевостей, ліквідації тваринницьких комплексів сільськогосподарських підприємств, істотному зменшенню внесення мінеральних та органічних добрив при обробітку земель. Також досить перспективним проектом може стати відновлення гідроелектростанції в районі с.Ниркова.

Екологічний стан річки є задовільним, однак всі негативні геоекологічні чинники приведені вище викликають занепокоєння. У подальшому планується більш детальний аналіз геоекологічного стану басейну річки Джурин.

Література:

1. Вендров С. Л. Проблемы малых рек. Вопросы географии / С. Л. Вендров, Н. И. Коронкевич, А. И. Субботин – М. : Мысль, 1981. – Вып. 118. – С. 11–18.
2. Сокіл К. Структура землекористування та заповідності річкових систем Тернопільщини / К.Сокіл // Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2010, № 2. – 265–272с.
3. Царик Л.П. Гідроекологічна ситуація. // Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика (на матеріалах Тернопільської області).Л.П.Царик – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – С. 78-85.
4. Царик П.Л. Геоекологічна ситуація долини річки Гнізна /П.Л.Царик, І.М.Вітенко// Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2007, № 1. – С. 192-198.
5. Царик П.Л. Геоекологічна ситуація долини річки Джурин/ П.Л.Царик, І.М.Вітенко// Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2007,№2. – С. 210-215.
6. Царик П.Л. Перспектива створення заповідних територій у долинах річок Гнізна, Джурин та Вільховець/ П.Л.Царик, І.М.Вітенко// Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2010,№2. – 236-242с.
7. Яцык А. В. Экологические основы рационального водопользования / А. В. Яцык. – К.: Генеза, 1997. – 640 с.
8. www.google.com/maps

References:

1. Vendrov S. L. Problemy malykh rek. Voprosy heohrafiyy / S. L. Vendrov, N. Y. Koronkevych, A. Y. Subbotyn – M.: Mysl, 1981. – Vyp. 118. – S. 11–18.
2. Cokil K. Struktura zemlekorystuvannya ta zapovidnosti richkovykh system Ternopilshchyny / K.Sokil // Naukovi zapysky TNPU. Seriya: heohrafiia. – Ternopil, 2010, № 2. – 265-272s.
3. Tsaryk L.P. Hidroekolohichna sytuatsiia. // Ekoloho-heohrafichnyi analiz i otsiniuvannya terytorii: teoriia ta praktyka (na materialakh Ternopil'skoi oblasti).L.P.Tsaryk – Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 2006. – S. 78-85.
4. Tsaryk P.L. Heoekolohichna sytuatsiia dolyny richky Hnizny /P.L.Tsaryk, I.M.Vitenko// Naukovi zapysky TNPU. Seriya: heohrafiia. – Ternopil, 2007, № 1. – S. 192-198.
5. Tsaryk P.L. Heoekolohichna sytuatsiia dolyny richky Dzhuryn/ P.L.Tsaryk, I.M.Vitenko// Naukovi zapysky TNPU. Seriya: heohrafiia. – Ternopil, 2007, № 2. – S. 210-215.
6. Tsaryk P.L. Perspektyva stvorennia zapovidnykh terytorii u dolynakh richok Hnizna, Dzhuryn ta Vilkhovets/ P.L.Tsaryk, I.M.Vitenko// Naukovi zapysky TNPU. Seriya: heohrafiia. – Ternopil, 2010, №2. – 236-242s.
7. Iatsyk A. V. Ekolohycheskye osnovy ratsyonalnoho vodopolzovanyia / A. V. Yatsyk. – K.: Heneza, 1997. – 640 s.
8. www.google.com/maps

Резюме:

Бакало Елена. ГЕОЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ БАССЕЙНА РЕКИ ДЖУРИН.

Проанализированы публикации связанные с проблематикой геоэкологического состояния малых рек, теорией и методологией оценки водопользования, воздействия техногенеза на речные бассейны, охраны природы в долинах рек, рассмотрены материалы экспедиционных исследований экологического состояния речной долины Джурина, оценено геоэкологическое состояние бассейна реки, выявлены факторы, формирующие экологическое состояние природных компонентов и геоэкологическую ситуацию в целом. Выявлены наиболее антропогенезированные элементы долины реки, проведена их оценка за тремя морфологическими отрезками речной долины. Оценено влияние особенностей природопользования и жизнедеятельности населения на геоэкологическую ситуацию реки, проанализировано соотношение природных и антропогенных угодий в районе бассейна реки Джурина, выявлены геоэкологические проблемы, действующие и перспективные заповедные объекты на территории исследования. Проведен анализ функционально-пространственных особенностей водоохраны зон и выявлены участки не удовлетворяющие нормативным требованиям. Проанализировано особенности распространения радиационных загрязнений изотопами цезия – 137 и стронция – 90 в бассейне реки и территории населённых пунктов. Учтено состояние гидромелиоративных систем и их воздействие на водный баланс территории и гидрологический режим водотоков. Отмечено улучшение общего геоэкологического состояния речного бассейна за счет исключения из пахотных земель тех, что расположены на склонах крутизной свыше 5°, приостановления работы отдельных карьеров, двух кирпичных заводов, резкого уменьшения внесения минеральных и органических удобрений, ядохимикатов.

Ключевые слова: малые реки, река Джурина, речная долина, речной бассейн, геоэкологический состояние, землепользование, структура угодий, водоохраные зоны, гидрологические заповедные объекты.

Summary:

Bakalo Olena. ENVIRONMENTAL CONDITION OF DZHURYN RIVER BASIN.

Publications related to the subject of geoecological condition of small rivers, theory and methodology of assessment of water use, the impact of technogenesis on river basins, environmental protection in river valleys are analyzed; the field research materials of the ecological state of Dzhuryn River valley are reviewed; geoecological state of the river basin is assessed; factors that form ecological state of natural constituents and geological situation as a whole are revealed. The most anthropogenized elements of the river valley are identified. Their assessment is conducted by using three morphological segments of the river valley. The influence of the features of the environmental management and population vital activities on the geoecological state of the river is evaluated; the ratio of natural and anthropogenic land in the vicinity of Dzhuryn river basin is examined; geoecological problems, existing and potential conservation areas in the territory of the study are revealed. The functional and spatial characteristics of water protection zones are analyzed, and the areas that do not meet regulatory requirements are identified. The features of the distribution of the isotopes of caesium-137 and strontium-90 radioactive contamination in the river basin and human settlements are examined. The state of hydro-reclamation systems and their impact on the water balance of the territory and the hydrological regime of watercourses is considered. The improvement of the general geoecological condition of the river basin is noted due to exclusion of those of arable lands that are located on the slopes with a gradient of more than 50, suspension of some open pits, two brick factories, a sharp decrease of the input of mineral and organic fertilizers and pesticides.

Keywords: small rivers, Dzhuryn River, river valley, river basin, geoecological condition, land use, land structure, water protection area, hydrological conservation objects.

Рецензент: проф. Царик Л.П.

Надійшла 01.04.2015р.